

Nr 126.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag till lägre lantbruksundervisning m. m. för budgetåret 1951/52; given Stockholms slott den 9 mars 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I andra sammanhang framläggas denna dag förslag till riksdagen angående avlönings- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter inom jordbrukets område. I anslutning här till föreslås i förevarande proposition, att en motsvarande lönereglering skall genomföras för lärarpersonalen vid lantbruksskolan vid Ultuna. Vidare föreslås att statsbidrag till kostnaderna för avlöningar och pensionsavgifter för rektorer och ämneslärare vid de statsunderstödda lägre lantbruksundervisningsanstalterna samt vid lantbrukshållningsseminariet å Rimforsa efter ikraftträdandet av förstnämnda lönereglering skall utgå med belopp motsvarande 90 procent av kostnaderna. Statsbidrag till uppförande av bostäder åt lärarpersonalen vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna anses däremot icke böra utgå i fortsättningen.

Härjämte beröres i propositionen frågan om utbildningen av fjäderfäskötare. Därvid uttalas bland annat, att statsbidrag icke för närvarande bör utgå för inrättande och drivande av en särskild fjäderfäskötarskola.

Med utgångspunkt från de sålunda framlagda förslagen äskas för budgetåret 1951/52 till Understöd åt lantbrukshållningsseminariet å Rimforsa ett förslagsanslag av 109 000 kronor, till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna: Avlöningar och Omkostnader förslagsanslag å 57 500 respektive 8 800 kronor, till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Avlöningar, Driftkostnader och Bidrag till arvoden åt skolläkare förslagsanslag å respektive 4 220 000, 1 335 000 och 10 000 kronor, samt till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till jordbrukets yrkesskolor ett förslagsanslag av 257 000 kronor.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, frågor angående vissa anslag till lägre lantbruksundervisning m. m. för budgetåret 1951/52 samt anför därvid följande.

A. Inledning.

I betänkande den 12 oktober 1949 med förslag till löneroglering m. m. för lärarpersonalen vid statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter (SOU 1949: 50) framlade 1941 års lärarlönesakkunniga förslag till, bland annat, ändrade bestämmelser rörande anställnings- och avlöningsförhållandena för rektorer och ämneslärare vid de statsunderstödda lantbruks-, lantmanna- och lantushållsskolorna. Nämnda lärarpersonal, vilken hittills åtnjutit dels kontant avlöning i form av minimigrundlön jämte vissa tillägg, dels fri bostad jämte bränsle eller i vissa fall ersättning för bristande bostadsförmån, skulle enligt förslaget inplaceras i vissa lönegrader i anslutning till det statliga lönesystemet. I betänkandet förutsattes därvid att rektor eller ämneslärare, som icke kunde beredas årstjänstgöring vid den skola, där han var anställd, skulle vara skyldig att fullgöra s. k. fyllnadstjänstgöring hos hushållningssällskap, skogsvårdsstyrelse, lantbruksnämnd eller landsting eller vid annan lantbruksundervisningsanstalt. Enligt de sakkunnigas förslag borde vidare en pensionsreglering genomföras för ifrågavarande befattningshavare. De sakkunniga föreslogo dessutom ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till lönekostnaderna för ifrågavarande personal och till arvoden åt speciallärare ävensom rörande organisationen av och statsbidrag till hälso- och sjukvården vid de berörda undervisningsanstalterna.

Efter remiss avgåvos yttranden *dels* över betänkandet i dess helhet av

statskontoret, statens lönenämnd och Svenska landstingsförbundet, dels över betänkandet i vad det avsåg lantbruksundervisningsanstalterna av lantbruksstyrelsen efter hörande av vissa styrelser för lantbruksundervisningsanstalter samt Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund ävensom av styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut samt Hushållningssällskapens förbund. Dessutom avgav medicinalstyrelsen yttrande över förslaget såvitt det rörde hälso- och sjukvården.

På grundval av betänkandet och yttrandena över detta föreslog Kungl. Maj:t i proposition till riksdagen den 31 mars 1950, nr 235, att principbeslut skulle fattas om löneroglering för, bland andra, ämneslärarna vid de i det föregående angivna lantbruksundervisningsanstalterna. Detaljbestämmelser för denna löneroglering, vilken om möjligt borde träda i kraft den 1 juli 1951, avsågos skola föreläggas 1951 års riksdag. Vad angår frågan om anställningsformen för rektorerna vid lantbruksundervisningsanstalterna uttalades i propositionen, att denna borde upptagas till förnyad prövning av de sakkunniga. Vid sådant förhållande ansågs icke heller förslaget om rektorernas löneställning för det dåvarande kunna upptagas till slutlig prövning. Resultatet av de sakkunnigas utredning i frågan beräknades emellertid kunna föreligga före utgången av år 1950. Jämväl spörsmålet om fyllnadstjänstgöring ansågs böra utredas ytterligare. I propositionen togs icke heller ställning till förslagen angående statsbidrag till ifrågavarande skolor samt angående hälso- och sjukvården vid dessa. Statsbidragsfrågan borde nämligen, enligt vad föredragande statsrådet anförde, övervägas ytterligare. Han uttalade emellertid att han utginge från att staten i princip skulle påtaga sig ansvaret för de ytterligare kostnader, som kunde uppkomma genom den föreslagna lönerogleringen. I propositionen anfördes slutligen, att ett genomförande av den föreslagna lönerogleringen för lantbruks-, lantmannaoch lantushållsskolorna borde föranleda, att löneställningen för viss lärarpersonal vid trädgårdsskolorna och jordbrukets yrkesskolor omprövades.

De i propositionen framlagda förslagen biföllos av 1950 års riksdag (skr. nr 422; jordbruksutsk. utl. nr 61 och memorial nr 62). Beslutet innebär, bland annat, att de ordinarie ämneslärarna vid de statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolorna skola placeras i lönegrad Ca 26. De icke-ordinarie ämneslärarna vid samma skolor skola till en början hänföras till lönegrad Cg 21, under förutsättning att de avlagt agronomexamen. Efter två års tjänstgöring skola de erhålla anställning såsom extra ordinarie med oförändrad placering i 21 lönegraden. Slutlönegraden för extra ordinarie lärare skall vara Ce 24. Frågan, efter hur lång tid uppflyttning till sistnämnda lönegrad skall medgivas, har i riksdagens beslut lämnats öppen i avvaktan på resultatet av bland annat utredningen om löneställningen för amanuenser och assistenter vid universitet och högskolor. Vid lantushållsskolorna skola de ordinarie, extra ordinarie och extra lärarinorna placeras i respektive Ca 20, Ce 18 och Cg 17.

Efter uppdrag av Kungl. Maj:t framlade lantbruksstyrelsen i skrivelse den 2 november 1950 förslag rörande löneställningen för lärarpersonalen vid de statsunderstödda trädgårdsskolorna, jordbrukets yrkesskolor och lanthushållningsseminariet å Rimforsa. Beredningen av detta förslag och av de förslag, som de sakkunniga framlagt i fråga om statsbidrag till avlöningskostnader samt hälso- och sjukvård, hade icke avslutats, då årets statsverksproposition avlämnades. Vid denna tidpunkt hade icke heller frågorna om rektorernas löneställning samt om fyllnadstjänstgöringen hunnit omprövas. Med hänsyn härtill och då förslag i ifrågavarande ämnen beräknades kunna föreläggas 1951 års riksdag har Kungl. Maj:t på min hemställan i statsverkspropositionen (IX ht p. 40 och 43) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, upptaga vissa anslag rörande lantbruksundervisningen med allenast beräknade belopp.

Sålunda ha upptagits till Understöd åt lanthushållningsseminariet å Rimforsa ett förslagsanslag av 94 300 kronor, till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna ett förslagsanslag av 61 400 kronor, till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Avlöningar, Driftkostnader och Bidrag till arvoden åt skol-läkare förslagsanslag av respektive 3 800 000, 1 291 000 och 10 000 kronor samt till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till jordbrukets yrkesskolor ett förslagsanslag av 233 200 kronor.

Chefen för civildepartementet har för avsikt att senare denna dag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen vissa förslag rörande avlönings- och pensionsreglering för lärare vid de statsunderstödda folkhögskolorna och lantbruksundervisningsanstalterna samt privatläroverken m. m. Departementschefens hemställan innefattar bland annat förslag om förbättrad löneställning för rektorer vid statsunderstödda lantbruks-, lantmanna- och lantbruksskolor ävensom för viss lärarpersonal vid de statsunderstödda trädgårdsskolorna, lanthushållningsseminariet å Rimforsa samt jordbrukets yrkesskolor. Sålunda föreslås att rektorerna vid lantbruks-, lantmanna- och trädgårdsskolorna skola placeras i lönegrad Ca 31 samt rektorerna vid lantbruksskolorna i Ca 26. Ämneslärarna vid trädgårdsskolorna föreslås inplacerade i samma lönegrader som bestämts för motsvarande lärare vid lantmanna- och lantbruksskolorna. Beträffandelärarpersonalen vid lanthushållningsseminariet å Rimforsa föreslås, att sju av de vid seminariet anställda lärarinnorna skola hänföras till lönegrad Ca 22 och återstående två lärarinnor till lönegrad Ce 20. Till den lärarinna, som tillika är föreståndarinnorna, skall dessutom utgå ett av Kungl. Maj:t bestämt arvode. I fråga om jordbrukets yrkesskolor framhålles endast, att en löneförbättring för befattningshavare vid dessa skolor bör möjliggöras genom ökade statsbidrag till skolorna, varvid förutsättes, att förbättringens storlek skall efter närmare prövning bestämmas av Kungl. Maj:t. I övrigt innebära de av chefen för civildepartementet framlagda förslagen, bland annat, att berörda lärarpersonal med undantag av personalen vid jordbrukets yrkesskolor, i fortsätt-

ningen icke skall äga åtnjuta förmån av fri bostad eller ersättning härför. Vidare skall vid lantmanna- eller lanthushållsskola anställd rektor eller lärare, som icke helt kan tagas i anspråk för skolans räkning eller beredas fyllnadstjänstgöring, vidkännas ett efter vissa grunder beräknat avdrag å lönen. Förslaget innebär även en av löneregleringen betingad förbättring av pensionsförmånerna för ifrågavarande lärarpersonal, vilken liksom hittills skall vara ansluten till statens pensionsanstalt. Slutligen förordas, att den av riksdagen redan beslutade och den av chefen för civildepartementet föreslagna löneregleringen skola träda i kraft den 1 november 1951. Löneregleringen vid lanthushållningsseminariet å Rimforsa föreslås dock skola träda i kraft redan den 1 juli 1951. Beträffande detaljbestämmelserna för de ifrågavarande löneregleringarna torde få hänvisas till vad chefen för civildepartementet anför därom.

Med utgångspunkt från förenämnda av chefen för civildepartementet framlagda förslag och från den av riksdagen redan beslutade löneregleringen torde jag nu få ånyo anmäla frågan om anslag till lantbruksskolan vid Ultuna samt om statsbidrag till lanthushållningsseminariet å Rimforsa, de statsunderstödda lantbruksundervisningsanstalterna och jordbrukets yrkeskolor för budgetåret 1951/52. I samband därmed torde även lärarlönesakkunnigas förenämnda förslag rörande ändrade bestämmelser för statsbidrag samt hälso- och sjukvård böra behandlas. I fråga om beräkningen av medelsbehovet för nyssnämnda ändamål under nästa budgetår ha lantbruksstyrelsen samt styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök inkommit med framställningar den 28 augusti respektive den 14 september 1950. Lantbruksstyrelsen har därvid med sin skrivelse överlämnat dels en framställning om statsbidrag av styrelsen för lanthushållningsseminariet å Rimforsa, dels särskilda ansökningar om dylikt bidrag av Stockholms läns och stads hushållningssällskap såsom huvudman för Gälö jordbruksskola, styrelsen för Sorselegården, styrelsen för Vittjärvgården samt stiftelsen Norrbottens läns arbetsstugor för jordbruks- och lanthushållsskolan i Pålkem.

I detta sammanhang torde jag vidare få erinra, att jag i årets statsverksproposition (IX ht p. 44, s. 72) i samband med behandlingen av ett av de sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering den 14 november 1949 avgivet betänkande med förslag angående vissa särskilda utbildningskurser inom jordbrukets område anförde, att frågan om åtgärder för att främja utbildningen av fjäderfäskötare torde få anmälas i samband med äskande av slutligt anslag till de lägre lantbruksundervisningsanstalterna. Jag torde nu få återkomma även till denna fråga.

Slutligen har Stiftelsen Sveriges fjäderfäavelsförenings lantmannaskola i skrivelse den 15 september 1950 anhållit om statsbidrag till inrättande och drift av en fjäderfäskötarskola. Över denna framställning har lantbruksstyrelsen avgivit infortrat utlåtande och därvid även överlämnat ett av byggnadsstyrelsen avgivet yttrande i ärendet.

Vid den närmare redogörelsen för de frågor, som nu föreligga till prövning, torde jag få först upptaga spörsmålen om grunderna för statsbidrag till de lägre lantbruksundervisningsanstalterna samt om utbildningen av fjäderfäskötare samt därefter ingå på frågan om storleken av de anslag, som böra beviljas för nästa budgetår. Vid beräkningen av avlöningskostnaderna kommer jag att utgå från ett rörligt tillägg å 12 procent. För att täcka de kostnader, som föranledas av det av riksdagen nyligen fattade beslutet angående höjning av berörda tillägg, ha medel anvisats under tolfte huvudtiteln.

B. Grunderna för statsbidrag till avlöningar m. m. vid lägre lantbruksundervisningsanstalter.

Gällande bestämmelser. Enligt kungörelsen den 5 september 1942 (nr 807; ändr. nr 375/1945 och 462/1949) angående statsbidrag till lantbruksundervisningsanstalter m. m. utgår statsbidrag för bestridande av kontant minimigrundlön, ålderstillägg, rörligt tillägg och, i viss omfattning, vikariatersättning till föreståndare och det antal lärare vid lantmänna-, lantbruks- och lantbruksskolor, som Kungl. Maj:t bestämmer för varje skola. Vid lantbruksskola utgår dessutom bidrag till semestervikarier, dock endast under vissa förutsättningar och med ett fastställt högsta belopp. Om befattningshavare, som är berättigad till fri bostad, i stället erhåller kontant ersättning för denna förmån, utgår tillika statsbidrag med tre fjärdedelar av ersättningens belopp, såvitt detta ej överstiger vad som finnes skäligt. Till ifrågasvarande lärarpersonal utgå vidare av statsmedel provisoriskt lönetillägg och kristillägg. Till arvode åt speciallärare må, i den mån undervisningen icke skäligen kan uppdragas åt ordinarie eller extra ordinarie ämneslärare vid skolan, utgå statsbidrag med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer i varje särskilt fall, dock högst med 10 kronor för varje undervisningstimme. Enligt stadgan den 31 augusti 1949 (nr 495) för statsunderstödda trädgårdsskolor skall i fråga om anställningsvillkor för föreståndare och lärare vid trädgårdsskola samt statsunderstöd till sådan skola vad i kungörelsen angående statsbidrag till lantbruksundervisningsanstalterna är stadgat om lantbruksskola i huvudsak äga motsvarande tillämpning.

Till kostnaderna för hälsovård vid statsunderstödda lantbruks-, lantmänna- och lantbruksskolor utgår statsbidrag enligt bestämmelserna i kung. nr 634/1946. Hälsovården, som främst skall vara av förebyggande natur och icke innebära sjukvård i egentlig mening, skall handhas av läkare (skolläkare). Till arvode åt sådan läkare skall utgå statsbidrag med tre kronor för varje elev, som under läsåret varit inskriven vid skolan, under villkor bland annat att arvodet utgår med minst nämnda belopp. Motsvarande bestämmelser äga tillämpning jämväl i fråga om statsunderstödda trädgårdsskolor och fruktodlingsskolor (kung. nr 230/1947).

Här må vidare erinras om att statsbidrag även utgår dels efter vissa grunder till driftkostnader, dels till uppförande av undervisningslokaler, lärarbostäder och ekonomibyggnader. Beträffande lärarbostäder utgår bidraget med 75 procent av kostnaden för byggnadsföretaget.

De sakkunnigas förslag. Det förslag, som 1941 års *lärarlönesakkunniga* framlagt, innebär att statsbidrag till *avlöningskostnaderna*, sedan lönerregleringen genomförts, skall utgå med 90 procent av lönekostnaderna för statsbidragsberättigade lärartjänster samt att statsbidrag till avlöning av speciallärare skall utgå med belopp, som lantbruksstyrelsen bestämmer, dock högst med 12 kronor för undervisningstimme. Vidare förutsättes nu utgående statsbidrag till uppförande av lärarbostäder bortfalla.

Till stöd för förslaget om ändring av statsbidraget till avlöningar åt föreståndare och ämneslärare anföra de sakkunniga i huvudsak följande.

Enligt de sakkunnigas lönerregleringsförslag skall befattningshavare, åt vilken bostad upplåtes, erlägga hyra för densamma. Ersättning för bristande bostadsförmån skall ej längre utgå. Härigenom minskas skolans utgifter för varje befattningshavare. Detta har föranlett de sakkunniga att till övervägande upptaga frågan, huruvida och i vad mån nämnda omständighet bör inverka på statsbidragets storlek. De sakkunniga ha härvid, liksom vid sitt ställningstagande till samma problem beträffande folkhögskolorna, kommit till den uppfattningen, att skolornas huvudmän böra bidraga till *lärarlöner* med ett belopp, motsvarande tio procent av lönebeloppen. Detta innebär, att statsbidrag bör utgå med nittio procent av de löner och arvoden, som komma att fastställas.

De sakkunniga vilja i detta sammanhang erinra om att lantbruksundervisningsanstalterna i fråga om statsbidrag, särskilt i förhållande till folkhögskolorna, intaga en ganska gynnad ställning. Till dessa anstalter utgår nämligen statsbidrag, utom till *lärarlöner*, dels till driftkostnader, dels till uppförande av, bland andra lokaler, bostäder åt befattningshavarna med 75 procent av byggnadskostnaderna, dels ock med 75 procent av det ersättningsbelopp, som utgår till befattningshavare för bristande bostadsförmån.

Vid ett genomförande av de sakkunnigas lönerregleringsförslag, enligt vilket skolorna skulle befrias från skyldigheten att tillhandahålla fri bostad och att utgiva ersättning för bristande bostadsförmån, kommer givetvis statsbidraget till dylik ersättning att bortfalla. I övrigt medför nämnda förslag ingen annan ändring beträffande nu utgående statsbidrag än att bidrag kommer att utgå med 90 procent av lönekostnaderna och att skolorna sålunda skola bidraga därtill med 10 procent. För skolorna torde denna utgift i stort sett kompenseras genom den hyra skolorna erhålla för åt befattningshavarna tillhandahållna bostäder. Med det av de sakkunniga förordade förslaget synas skolorna komma i åtnjutande av i huvudsak samma förmåner som enligt nu gällande statsbidragsgrunder. Därest någon ändring härutinnan skulle anses påkallad, torde detta lämpligast kunna ske genom justering av bidraget till driftkostnaderna.

I fråga om *skolhälsovården* vid lantbruks-, lantmanna- och lant-hushållsskolorna förorda *lärarlönesakkunniga*, att densamma skall bli obligatorisk och utsträckas att i viss omfattning avse även sjukvård. I anslutning härtill föreslås, att statsbidraget till arvode åt skolläkare skall höjas

till fyra kronor för varje under läsåret vid skolan inskriven elev under villkor bland annat att nämnda arvode utgår med minst sex kronor för elev och år. Vidare föreslås, att skolsköterska skall finnas som biträde åt skolläkaren. De sakkunniga förutsätta därvid, att distriktssköterskorna inom ramen för sin tjänstgöring såsom sådana även skola vara skolsköterskor.

Yttrandena. De sakkunnigas förslag rörande statsbidrag till avlöningskostnaderna har berörts endast i yttrandena från *statskontoret*, *lantbruksstyrelsen* och *Svenska landstingsförbundet*. *Sistnämnda förbund* förklarar att det kan ansluta sig till de sakkunnigas förslag, även om det inflytande, som staten betingat sig över skolorna, motiverar att lönerna helt bestridas av statsmedel. *Statskontoret* anser att statsbidraget icke bör sättas högre än 85 procent av lönekostnaderna, medan *lantbruksstyrelsen* uttalar att statsbidraget bör utgå med belopp motsvarande hela lönekostnaden efter avdrag av hyresinkomsterna för de tjänstebostäder, som upplåtas till befattningshavarna.

Till utveckling av sin ståndpunkt anför *statskontoret*.

De sakkunniga ha ansett, att den princip beträffande statsbidrag till löner, som för närvarande tillämpas med avseende å såväl folk- och småskolor som högre kommunala skolor, bör bli tillämplig jämväl i fråga om folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter. Skolorna inom sistnämnda båda kategorier skulle således tillskjuta en del av lärarnas löner, förslagsvis 10 procent av lönebeloppen. Relationen mellan nu utgående statsbidrag och skolornas bidrag till lönekostnaderna har därvid beräknats bli i huvudsak oförändrad, möjligen med någon mindre förskjutning i regel till skolornas fördel. I anledning härav vill *statskontoret* erinra, att statsbidrag till högre kommunala skolor utgår med 78 procent av lönekostnaderna, att samma procenttal skall tillämpas i fråga om övningslärare vid icke-statliga skolor, samt att kommunernas tillskott till lärarlönerna inom folkskolan torde variera mellan cirka 13 och 25 procent. Under sådana omständigheter synes — även med beaktande av förevarande skolors begränsade ekonomiska möjligheter — statsbidraget icke böra sättas högre än 85 procent.

Lantbruksstyrelsen åter anför följande.

I de fall då skolan icke tillhandahåller sina befattningshavare bostäder, innebär de sakkunnigas förslag om statsbidrag till lönekostnaderna en försämring i förhållande till nu utgående bidrag, ty 10 procent av lönekostnaderna är väsentligt mer än 25 procent av hyresersättningen. Om statsbidrag med 75 procent utgått till kostnaderna för uppförande av lärarbostäder, för vilka skolan får uppbära hyra, torde ifrågakommande hyresinkomster i stort sett motsvara 10 procent av skolans löneutgifter. Vid lantushållsskolorna torde i regel hyresinkomsterna för lärarinnepersonalens tjänstebostäder icke uppgå till 10 procent av lönen. De föreslagna statsbidragsreglerna komma att för dessa skolors huvudmän medföra ökade utgifter. *Lantbruksstyrelsen* vill ock erinra därom, att kostnaderna för fyllnadstjänstgöringen komma att belasta avlöningsanslaget till den lägre lantbruksundervisningen. Vidare tillkommer det skolorna att svara för 10 procent av lönekostnaden även under den tid vederbörande befattningshavare fullgör fyllnadstjänstgöring vid i de flesta fall annan institution än skolans huvudman.

Förslaget om en höjning av statsbidraget till arvoden åt speciallärare har särskilt behandlats endast av *lantbruksstyrelsen*, som tillstyrker detsamma. Styrelsen framhåller att det vid många skolor icke varit möjligt att erhålla speciallärare till det nuvarande arvodet av högst 10 kronor för undervisningstimme. Skolorna måste i regel förutom nämnda arvode även utbetala reseersättning åt speciallärarna.

De sakkunnigas förslag rörande skolhälsovården har berörts endast i yttrandena från *lantbruksstyrelsen*, *medicinalstyrelsen* och *Svenska lantstingsförbundet*. Styrelsen för *sistnämnda förbund* förklarar sig icke ha något att erinra mot förslaget. *Lantbruksstyrelsen* åter framhåller, att enligt styrelsens mening statsbidraget bör utgå med sex kronor per elev. Som skäl härför hänvisas till att arvode skall utgå med minst detta belopp och till att skolorna ha att bestrida övriga med skolhälsovården förenade kostnader. *Medicinalstyrelsen* tillstyrker förslaget att hälsovården vid lantbruksundervisningsanstalterna skall vara obligatorisk samt även innefatta sjukvård. *Medicinalstyrelsen* ansluter sig vidare i princip till förslaget att skolsköterska skall finnas anställd vid sådan undervisningsanstalt. Styrelsen kan dock icke för närvarande med hänsyn till distriktssköterskornas alltmer ökade arbetsbörda tillstyrka, att dessa obligatoriskt skola vara skolsköterskor. Då emellertid hjälp av sjuksköterska är nödvändig, måste särskild deltidsanställd skolsköterska anställas, om syftet med ifrågavarande statsunderstödda verksamhet skall uppnås. För avlönande av sådan skolsköterska bör statsbidrag kunna utgå med belopp motsvarande hälften av vad huvudmannen visar sig ha utgivit för skolsköterskans avlöning. Såsom villkor härför bör föreskrivas, bland annat, att sköterskan genomgått godkänd sjuksköterskeskola. Om distriktssköterska — med huvudmannens samtycke — tjänstgör som skolsköterska bör hon erhålla samma ersättning som skulle ha utgått till särskilt anställd sköterska. Även till sådan ersättning bör statsbidrag kunna utgå. De av de sakkunniga föreslagna beloppen för skolläkarens avlöning och statsbidraget därå finner *medicinalstyrelsen* vara väl avvägda.

C. Utbildningen av fjäderfäskötare m. m.

Förslag rörande ordnandet av utbildningen av fjäderfäskötare. De sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering erinra i sitt förenämnda den 14 november 1949 avgivna betänkande om att *lantbruksstyrelsen* i sina anslagsäskanden för budgetåret 1947/48 (IX ht 1947, p. 41, s. 89) föreslagit anordnandet av särskilda utbildningskurser för fjäderfäskötare. Dessa kurser skulle omfatta en tid av tre månader. Styrelsen räknade med att två kurser med 10 elever i vardera årligen skulle behöva anordnas. Enligt förslaget skulle statsbidrag utgå för varje kurs med 600 kronor såsom grundbidrag och därutöver 90 kronor för varje elev. Såsom villkor för statsbidrag skulle bland annat gälla, att eleverna bereddes fri bostad och kost under kursen. Eleverna föreslogos erhålla stipendier enligt de

grunder, som gälla för stipendier åt elever vid lantmannaskolornas vinterkurs.

Rörande lantbruksstyrelsens förenämnda förslag anföra *de sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering*, att enligt deras mening vissa andra vägar för utbildning inom området böra prövas framför anordnandet av sådana särskilda utbildningskurser, som styrelsen förordat. Härom anföra de i huvudsak följande.

Fjäderfäskötselns betydelse torde icke alltid i tillräcklig grad beaktas av lantbruksundervisningsanstalterna. Särskilt utrymme åt undervisning i fjäderfäskötsel lämnas i huvudsak endast vid lantbruksskolorna. I viss mån torde bristen på lärare, som behärska området, vara anledningen till att undervisningen i ämnet är knapphändig. Enligt de sakkunnigas uppfattning borde det dock vara möjligt att i vinterkurserna vid några lantmannaskolor i landet ordna särskilda studielinjer för grundläggande undervisning i fjäderfäskötsel. Stadgan för statsunderstödda lantbruksundervisningsanstalter lämnar möjlighet härtill. Såsom ett annat alternativ står också, i de skolor där man kan utsträcka vinterkursen, möjligheten att ge ökat utrymme åt bland annat undervisning i fjäderfäskötsel. För att ge en mera grundlig undervisning inom området borde också på något håll en fjäderfäbetonad fortsättningskurs kunna anordnas; även härtill föreligger formell möjlighet. Det synes böra ankomma på skolornas huvudmän inom områden, där fjäderfäskötseln har större betydelse, att överväga, huruvida en sådan utbildning bör komma till stånd. De sakkunniga anse, att en sådan å olika håll i landet inom ramen för lantbruksundervisningsväsendets ordinarie program ordnad undervisning skulle komma att få största betydelse för fjäderfäskötseln. Kortare kurser för utbildning inom speciella avsnitt av området böra också kunna anordnas av hushållningssällskapen med biträde av lärarkrafter, som kunna förmedlas genom Sveriges fjäderfäavelsförening. Föreningen bedriver även själv kurs- och konsulentverksamhet.

I övrigt anmäles i betänkandet att de sakkunniga vid sin behandling av frågan om utbildning av fjäderfäskötare haft överläggningar med representanter för Sveriges fjäderfäavelsförening. Därvid hade framkommit, att vissa åtgärder från föreningens sida vidtagits för att få till stånd en särskild skola för utbildning inom fjäderfäskötselns område. De sakkunniga anföra härom bland annat, att de finna det värdefullt, om denna fjäderfäavelsföreningens tanke på en särskild fjäderfäskötarskola kunde förverkligas. På grund av det värde, som en sådan skola säkerligen skulle få för fjäderfäskötseln, anse sig de sakkunniga böra i princip förorda, att staten skall lämna bidrag till engångskostnader för byggnader och till skolans drift enligt samma grunder som gälla för lantmannaskolor.

I samtliga de yttranden vari utlåtanden avgivits över de sakkunnigas förslag i denna del, har vad de sakkunniga förordat i princip godtagits eller lämnats utan erinran.

Bland annat har förslaget i denna del uttryckligen tillstyrkts av *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, Riksförbundet Landsbygdens folk,*

Svenska lantarbetsgivareföreningen, Svenska lantarbetareförbundet och Sveriges fjäderfäavelsförening.

Sveriges lantbruksförbund anmärker emellertid, att utbildningen av fjäderfäskötare endast i begränsad omfattning synes kunna förläggas till lantbruksundervisningsanstalterna. Dessa skolor torde nämligen blott i rena undantagsfall ha personal och andra resurser för dylik undervisning. Enligt förbundet synes det lämpligare att statsbidrag, såsom de sakkunniga även föreslagit, utgår till den av Sveriges fjäderfäavelsförening planerade fjäderfäskötarskolan. Förbundet förutsätter därvid, att statsbidrag skall utgå dels till byggnader, dels till lärarlöner och dels till driftkostnader. Vidare anför *Hushållningssällskapens förbund* att de kortare kurser för fjäderfäskötare, som sällskapen för närvarande anordna, om möjligt böra komma till stånd i ökad omfattning i fortsättningen.

Sveriges fjäderfäavelsförening understryker betydelsen av den av de sakkunniga föreslagna utvidgningen av undervisningen i fjäderfäskötsel vid lantbruksundervisningsanstalterna. Föreningen föreslår vidare bland annat att en fortbildningskurs i fjäderfäskötsel skall anordnas för lärarna vid ifrågakvarande skolor.

I sin förenämnda skrivelse den 15 september 1950 anhåller *Stiftelsen Sveriges fjäderfäavelsförenings lantmannaskola*, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva att statsbidrag skall utgå i enlighet med de för lantmannaskolor gällande grunderna till uppförande och iordningställande av erforderliga byggnader för en av stiftelsen planerad fjäderfäskötarskola å fjäderfäavelsföreningens fastighet Björkesta i Turinge socken, Stockholms län. Vidare begäres, att statsbidrag enligt nyssnämnda grunder skall utgå även till avlöning av lärare och till driftkostnader vid ifrågakvarande skola. De ifrågasatta byggnadsarbetena beräknas i skrivelsen kosta sammanlagt 615 000 kronor. Därav avses 425 000 kronor till nybyggnad för skollokaler och elevhushåll m. m., 20 000 kronor till rektorsbostad, 35 000 kronor till vaktmästarebostad, 25 000 kronor till kycklinghus, 60 000 kronor till planeringsarbeten, arvoden m. m. samt 50 000 kronor till inventarier i elevrum, lärosalar m. m. Av det sammanlagda beloppet å 615 000 kronor beräknas 191 000 kronor kunna ställas till förfogande av stiftelsen, varför av statsmedel endast skulle erfordras ett belopp av 424 000 kronor. Behovet av lärare vid skolan beräknas i ansökningen till en rektor och en ordinarie lärare.

I motiveringen för sin ansökning om statsbidrag berör stiftelsen inledningsvis de utbildningsmöjligheter, som för närvarande stå till buds på fjäderfäskötselns område. Stiftelsen anser dessa möjligheter långt ifrån tillräckliga. Inom landet finnes sålunda för närvarande icke någon skola, där yrkesutbildning i fjäderfäskötsel förekommer. Undervisning i sådan skötsel, ehuru i ringa omfattning, meddelas endast vid lantbrukets ungdomsskolor och vissa korrespondensskolor samt vid kurser, som anordnas av Sveriges fjäderfäavelsförening. Beträffande ungdomsskolorna förekommer dylik un-

dervisning i huvudsak endast vid lanthushållsskolorna. Vid de flesta lantmannaskolorna saknas hönshus och de hönshus, som finnas vid lanthushållsskolorna, äro icke alla så modernt inredda att de kunna anses lämpliga som studieobjekt för eleverna. Anledningen till dessa brister i fråga om undervisningsmöjligheter torde enligt stiftelsens mening i viss mån vara dels den ringa tillgången på lärare, som behärska ifrågavarande område, dels ämnesträngseln i lantmannaskolornas vinterkurser. I anslutning härtill erinrar stiftelsen om att utbildningsmöjligheter helt saknas för blivande hönseriföreståndare, instruktörer, konsulenter m. fl. Fjäderfäskötseln behandlas dessutom så relativt ytligt vid agronomutbildningen, att de nyutexaminerade agronomerna icke behärska ämnet tillräckligt för att kunna undervisa. Rörande det föreliggande utbildningsbehovet anföres i övrigt huvudsakligen följande.

Liksom de blivande jordbrukarna ha behov av att besöka de lägre lantbruksundervisningsanstalterna för att erhålla en grundläggande jordbruksutbildning, ha givetvis blivande innehavare av mindre och större hönserier behov av utbildning för att bliva goda yrkesutövare. En beräkning av det sannolika antalet elever per år är svår att genomföra. Det finns cirka 320 000 hönsbesättningar i landet och av dessa ha cirka 60 000 en storlek av över 50 höns. Den normala totalomsättningen per höna och år uppgår till 34 kronor eller vid en besättning på exempelvis 100 höns till 3 400 kronor. Dessa hönsägare behöva grundläggande utbildning vid förslagsvis en 3-månaders kurs för att kunna bedriva en ekonomiskt effektiv produktion. Med hänsyn till kursens kortvarighet och till det stora intresse varmed fjäderfäskötseln allmänt omfattas på landsbygden, har utbildningsbehovet beräknats till minst 120 elever per år, fördelade på flera skolor.

Behovet av utbildad arbetskraft inom fjäderfäskötseln är stort. Enligt 1941 års hönsräkning fanns 73 hönserier med mera än 1 000 höns, 248 stycken med mera än 500 och mindre än 1 000 höns och 208 hönserier med mellan 400 och 500 höns. Antalet hönserier med mera än 400 höns uppgick sålunda år 1941 till 529 stycken. Under och efter kriget har detta antal ökat avsevärt och sannolikt fördubblats och utgör för närvarande cirka 1 000. Av dessa beräknas ett antal av minst 200 skötas av hönseriföreståndare och förmän. Även de egna företagarna vid hönserier av denna storleksklass äro i behov av liknande utbildning. Räknar man endast med behovet av hönseriföreståndare och med en genomsnittlig tjänstgöringstid av 20 år, uppgår utbildningsbehovet till 10 elever per år. Härtill kommer behovet av instruktörer, konsulenter för upplysningsverksamheten inom fjäderfäskötseln samt tjänstemän inom ägghandeln och fjäderfäslakten. Stiftelsen beräknar utbildningsbehovet till minst 15 elever per år.

Med utgångspunkt från det sålunda anförda anser stiftelsen, att den högre utbildningen på fjäderfäskötselns område bör förläggas till en fristående fjäderfäskötarskola, speciellt inrättad för utbildning av hönseriföreståndare och instruktörer. Den grundläggande utbildningen bör förläggas till fjäderfäskötarskolan samt till ett par lantmannaskolor, belägna inom sådana delar av landet där fjäderfäskötseln har särskilt stor betydelse. Utbildningen vid dessa skolor bör såsom de sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering föreslagit organiseras som en särskild studielinje för meddelande av grundläggande undervisning i fjäderfäskötsel.

I fråga om inrättandet och organisationen av den planerade fjäderfäskötarskolan framgår av ansökningen, att Stiftelsen Sveriges fjäderfäavelsföreningslantmannaskola särskilt bildats för att få till stånd nämnda skola. Stiftelsens styrelse består av sju ledamöter, valda av fjäderfäavelsföreningen och Svenska ägghandelsförbundet. Stiftelsen har till uppgift att insamla erforderliga medel, att organisera skolans start och att därefter driva skolan. I övrigt anföres beträffande placeringen av skolan och inrättandet av densamma bland annat följande.

Fördelen av att förlägga skolan till fjäderfäavelsföreningens fastighet är främst, att skolan får intim kontakt med föreningens tjänstemän och det praktiska avelsarbetet samt i övrigt arbetet till fjäderfäskötselns fromma. På fastigheten har föreningen sedan år 1934 haft sin värpkontrollstation förlagd. Fastigheten omfattar 5 hektar åker och 5 hektar skog. Byggnadsbeståndet består för närvarande av två kontrollhus, ett avelshönshus, en konsulentbostad, en byggnad med nedervåningen inredd för kycklinguppfödning och övervåningen till förmansbostad samt en byggnad inredd till vedbod, kläckningsrum och magasin. Värpkontrollstationen skall ställas under rektors överinseende och få användas för demonstrationer för eleverna och besökande. Arbetet vid kontrollstationen bör ledas efter de direktiv som utfärdas av fjäderfäavelsföreningen. Till stiftelsens förfogande kommer att ställas behövlig mark för uppförande av skolbyggnaden samt ett hus för kläckning, kycklingsuppfödning och magasin, ävensom behövlig mark för uppfödningar av kycklingar, ankor, gäss och kalkoner, för trädgårdsskötsel m. m. Avelshönshuset kommer att överlåtas på skolan, likaså konsulentbostaden.

Beträffande undervisningens omfattning, elevantalet m. m. vid fjäderfäskötarskolan anföres i ansökningen i huvudsak följande.

Antalet ordinarie kurser föreslås till två 3-månaderskurser och en 4-månaders påbyggnadskurs. Av de förstnämnda förlägges en till hösten och en till våren, medan 4-månaderskursen förlägges till sommaren. Dessutom avser stiftelsen att till skolan förlägga ett antal kortare kurser i olika ämnen, såsom gallring av höns utan värpkontroll, slakt, exteriörbedömning m. m. Lärarpersonalen blir härigenom sysselsatt hela året. Skolan har med avseende på matsal och skolsalar dimensionerats för 30 elever, men av kostnads-hänsyn ha elevbostäder inretts endast för 20 elever med möjlighet att senare inreda bostäder för ytterligare 10 elever. Styrelsen räknar med att under mellantiden ett antal elever kunna inackorderas vid Nykvarns brukssamhälle. För tillträde till 3-månaderskursen bör krävas ett års praktik och en minimiålder av 18 år. Tillträde till 4-månaderskursen bör lämnas elever, vilka med goda betyg genomgått en 3-månaders grundkurs vid skolan eller annan läroanstalt, samt vilka ha ett års väl vitsordad praktik vid av skolan godkänd elevgård eller motsvarande.

I fråga om kursplanerna slutligen föreslås, att 3-månaderskursen skall omfatta 500 timmar motsvarande 75 arbetsdagar. Av detta timantal beräknas 420 timmar för teori och 80 timmar för praktiska demonstrationer och övningar. Den 4-månaderskurs, som föreslagits för utbildning av hönseriföreståndare, instruktörer samt tjänstemän inom ägghandeln och fjäderfäslakten, beräknas omfatta cirka 800 timmar, varav 430 timmar för teori och 370 timmar för praktiska övningar och demonstrationer.

I sitt yttrande över förslaget från Stiftelsen Sveriges fjäderfäavelsförenings lantmannaskola anför *lantbruksstyrelsen* inledningsvis, att utbildningsfrågorna på fjäderfäskötseins område böra bedömas med utgångspunkt från att hönsskötsel alltjämt bedrivs väsentligen i små enheter och förekommer i denna form vid flertalet mindre jordbruk. Dessutom är det i allmänhet vid dessa jordbruk den kvinnliga arbetskraften som tages i anspråk för hönsskötsel. Lantbruksstyrelsen framhåller vidare, att styrelsen delar sökandens mening att den nuvarande utbildningen på området lämnar en del övrigt att önska. Alltför många fjäderfäodlare sakna sålunda kännedom om de resultat och erfarenheter, som under senare år framkommit genom forskning, försöksverksamhet och praktiskt arbete. Av denna anledning bedrivs näringen i många fall otidsenligt och lämnar icke det utbyte som eljest skulle kunna erhållas.

Vad angår förslaget att inrätta en särskild fjäderfäskötarskola anför *lantbruksstyrelsen* att det utan tvekan föreligger behov av sådana specialkurser som förordats i sökandens framställning. De i denna gjorda beräkningarna angående elevantalet vid de olika kurserna kunna enligt styrelsen i och för sig sägas ge uttryck för ett minimibehov sett ur näringens synpunkt. Oavsett om detta behov på en gång kan aktualiseras genom att anmälningar inkomma i beräknad omfattning eller icke, ifrågasätter dock styrelsen, hurvida icke de föreslagna specialkurserna skulle kunna anordnas vid befintliga lantmannaskolor allteftersom behov av dylika kurser framträder. Vid flera av dessa skolor finnas under vissa tider av året tillräckliga utrymmen för skollokaler och elevbostäder för anordnande av dylika specialkurser. De skulle därför endast behöva utrustas med anläggningar för bedrivande av fjäderfäskötsel i lämplig omfattning för undervisningen. Härigenom skulle behovet av utbildningsverksamhet på detta område helt säkert kunna tillgodoses till betydligt lägre kostnader än genom inrättande av en speciell fjäderfäskötarskola. Dessutom skulle den fördelen vinnas, att anordnandet av föreslagna fjäderfäkurser skulle kunna ske i den takt, vari intresset härför kan mobiliseras. Därest Kungl. Maj:t skulle finna sig böra föreslå att medel skola anvisas för den planerade fjäderfäskötarskolan, bör vidare det föreliggande byggnadsförslaget göras till föremål för en genomgripande omarbetning, innan detsamma lägges till grund för utarbetande av byggnadsritningar. Slutligen bör såsom villkor föreskrivas, bland annat, att fjäderfäavelsföreningen skall överlåta äganderätten till fastigheten till stiftelsen.

I övrigt förordar *lantbruksstyrelsen* i sitt yttrande en utvidgning av såväl kursverksamheten som den vid lantbrukets ungdomsskolor bedrivna undervisningen på fjäderfäskötseins område. Härom anför styrelsen i huvudsak följande.

Enligt *lantbruksstyrelsens* mening bör i första hand hushållningssällskapens kursverksamhet rörande fjäderfäskötsel i samarbete med fjäderfäavelsföreningen ävensom den kombinerade kursverksamheten väsentligt ökas. Det är icke troligt att de mindre hönsodlarna skola i någon nämnvärd utsträckning komma att besöka längre specialkurser. För denna kategori måste man säkerligen för lång tid framåt räkna med att kortare kurser ute i bygderna bäst motsvara de behov, som kunna mobiliseras.

Vidare bör fjäderfäskötseln ges tillräckligt utrymme vid lantbrukets ungdomsskolor. Eftersom hönsskötseln företrädesvis bedrivs inom det mindre jordbruket synes det naturligt, att yrkeskunskaper härutinnan inhämtas samtidigt som i övriga icke mindre viktiga lantushållningsämnen. Som anföres i stiftelsens ansökning är undervisningen i lantmannaskolornas vinterkurser av ringa omfattning, vilket väl delvis motiveras av trängseln på schemat mellan olika ämnen men kanske främst av att såsom tidigare påpekats hönsskötseln i allmänhet vid det mindre jordbruket handhaves av kvinnorna. I överensstämmelse härmed ägnas vid lantushållsskolorna avsevärt mera tid åt teoretisk och praktisk undervisning i fjäderfäskötsel. Lantbruksstyrelsen anser för sin del undervisningen i detta ämne vara i stort sett välordnad vid lantushållsskolorna. Visserligen äga ännu icke alla dessa skolor tillgång till fullt moderna anläggningar men utrustning och modernisering pågår i den takt som tidsläget gör möjligt. Genom lantushållsskolorna få 1 300—1 400 elever årligen en någorlunda tillfredsställande utbildning i fjäderfäskötsel.

I byggnadsstyrelsens yttrande anföres, att en genomgripande omarbetning av det vid stiftelsens ansökning fogade byggnadsförslaget synes erforderlig, innan detsamma kan läggas till grund för utarbetande av byggnadsritningar. Här om anför styrelsen följande.

Att på sätt som föreslagits sammanföra elev- och personalbostäder, skollokaler samt köks- och matsalsutrymmen i en och samma byggnad synes i detta fall mindre lämpligt och medför en onödigt komplicerad planlösning. Även med hänsyn till byggnadens miljö bör en något mindre skala på anläggningen eftersträvas. Vidare får styrelsen framhålla, att anordningen med en korridor i övervåningen över de större i bottenvåningen inrymda lokalerna medför vissa tekniska olägenheter. Ur brandskyddssynpunkt synes den föreslagna framtida inredningen av elevrum i vindsvåningen icke önskvärd. Den större lärosalen torde med hänsyn till elevantalet kunna begränsas till cirka 50 kvadratmeter.

I övrigt anför byggnadsstyrelsen, att de till sammanlagt 615 000 kronor uppskattade kostnaderna för byggnadsföretagets genomförande förefalla styrelsen lågt beräknade.

D. Anslagsberäkningar.

Lantushållningsseminariet å Rimforså.

För budgetåret 1950/51 har till Understöd åt lantushållningsseminariet å Rimforså anvisats ett förslagsanslag av 94 300 kronor. Därav ha 71 300 kronor avsetts för avlöningar och 23 000 kronor för driftkostnader. Av det för avlöningar avsedda beloppet ha beräknats 68 068 kronor till grundlöner, ålderstillägg m. m. åt föreståndarinnan och nio ämneslärarinnor, 300 kronor till vikariatsersättningar samt 2 875 kronor till ersättning åt speciallärare. Bidrag till avlöning åt den nionde ämneslärarinnan utgår dock endast om elevantalet i varje årskurs överstiger 16. Detta har icke varit fallet innevarande läsår.

I den av lantbruksstyrelsen med skrivelse den 28 augusti 1950 överlämnade framställningen från *seminariets styrelse* hemställes, att seminariet jämväl för budgetåret 1951/52 skall tilldelas statsbidrag till avlöningar och driftkostnader. Till förstnämnda ändamål äskar seminariestyrelsen, vilken utgått från nu gällande beräkningsgrunder, 42 990 kronor till grundlöner och ålderstillägg åt en föreståndarinna och nio ämneslärarinnor, erforderligt belopp till vikariatsersättningar, rörligt tillägg m. m. samt 4 010 kronor till ersättning åt speciallärare. I fråga om statsbidraget till driftkostnaderna föreslås, att detta liksom för innevarande budgetår skall utgå efter samma grunder, som gälla för de statsunderstödda lantbruksskolorna, nämligen med ett grundbidrag av 20 kronor per undervisningsdag och ett tilläggsbidrag av en krona per elev och dag.

Lantbruksstyrelsen, som i likhet med seminariestyrelsen utgått från nu gällande avlöningsbestämmelser för lärarpersonalen, föreslår i sin förstnämnda skrivelse, att anslaget med hänsyn till beräknade kostnader för ålderstillägg, rörligt tillägg och kristillägg för nästa budgetår skall höjas med 800 kronor till 95 100 kronor.

Lantbruksskolan vid Ultuna.

Under anslagsrubriken Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 61 400 kronor. För avlöande av föreståndaren, förste läraren och andre läraren vid lantbruksskolan ha i den för skolan gällande staten upptagits 16 180 kronor till grundbelopp, 3 600 kronor till arvodesförhöjningar och sammanlagt 10 150 kronor till rörligt tillägg, barntillägg, kristillägg och provisoriskt avlöningstillägg. Till vikariatsersättningar ha beräknats 320 kronor.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök hemställer i sin skrivelse den 14 september 1950 — med överlämnande av förslag till stat för verksamheten vid lantbruksskolan under budgetåret 1951/52 — att anslaget för nästa budgetår skall höjas med 4 000 kronor till 65 400 kronor. Höjningen beror på att en utgiftspost å 2 000 kronor till ersättning till extra arbetskraft ersatts med en post å 6 000 kronor till avlöande av yrkeslärare. Detta motiveras med att en särskild yrkeslärare måste anställas för att leda de i stadgan för lantbruksundervisningsanstalterna omförmälda arbetsövningarna. Dessa skola enligt undervisningsplanen omfatta 400 timmar.

De lägre lantbruksundervisningsanstalterna.

Avlöningar. För innevarande budgetår har under anslagsrubriken Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Avlöningar anvisats ett förslagsanslag av 3 012 000 kronor. Till avlöningskostnader vid lantbruks-, lantmanna-, lantbrukshålls- och trädgårds-

skolorna skall av detta anslag disponeras ett belopp av 2 951 600 kronor, varav 2 792 270 kronor till löner och vikariatsersättningar åt rektorer och ämneslärare samt 159 330 kronor till arvoden åt speciallärare. I övrigt skall anslaget disponeras med 48 000 kronor till bostadsersättningar vid lantmanna- och lanthushållsskolor, med 2 000 kronor till bidrag till hyra för en lärarbostad vid lantbruksakademiens trädgårdsskola, med 6 000 kronor till bidrag till kostnader för trädgårdslärlingskurser vid lantmannaskolor, folkhögskolor m. fl. skolor samt med 4 700 kronor till bidrag till kostnader för korrespondenskurser för trädgårdslärlingar.

I sin förenämnda skrivelse den 28 augusti 1950 angående beräkningen av medelsbehovet under ifrågavarande anslag för nästa budgetår föreslår *lantbruksstyrelsen*, med utgångspunkt från nuvarande bestämmelser rörande lärarpersonalens löner och grunderna för statsbidrag till dessa, att anslaget skall höjas med 271 000 kronor till 3 283 000 kronor. De till löner, vikariatsersättningar och bostadsersättningar åt rektorer och lärare avsedda beloppen ha därvid uppräknats med i runt tal 229 000 kronor, varav omkring 40 800 kronor till bidrag till arvoden åt speciallärare. För sistnämnda ändamål har sålunda för nästa budgetår beräknats ett belopp av omkring 200 200 kronor. Återstoden av ökningen, 42 000 kronor, äskas för bidrag till kostnaderna för anordnande av maskinskötarkurser vid tio lantmannaskolor i anslutning till det förslag härom, som de sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering framlagt i betänkande med förslag angående vissa särskilda utbildningskurser inom lantbrukets område (jfr IX ht 1951, p. 44, s. 76). Ökningen av bidraget till avlöningskostnaderna betingas huvudsakligen av dels inrättandet av tre nya lantmannaskolor, dels utvidgad undervisningsverksamhet. Styrelsen beräknar att 6 lantbruksskolor, 52 lantmannaskolor, 39 lanthushållsskolor och 2 trädgårdsskolor skola vara i verksamhet under hela budgetåret 1951/52 samt att den planerade fruktodlingsskolan i Urshult skall kunna börja sin verksamhet från och med februari 1952. Styrelsen räknar vidare med att följande antal lärare skall finnas vid skolorna.

	Vid lantbruks- skolor	Vid lant- manna- skolor	Vid lant- hushålls- skolor	Vid träd- gårds- skolor	Vid frukt- odlings- skola
Rektorer	6	52	39	2	1
Ämneslärare (resp. ämneslärarinnor) ..	6	75	80	5	1
Extra ordinarie ämneslärare (resp. extra ordinarie ämneslärarinnor) ..	6	46	49	2	—

I statsbidrag under budgetåret 1951/52 till kostnader för trädgårdslärlingskurser vid lantmannaskolor, folkhögskolor m. fl. skolor beräknas 6 000 kronor och till kostnader för korrespondenskurser för trädgårdslärlingar upptages 4 700 kronor eller samma belopp som anvisats för innevarande budgetår.

Därest den i det föregående angivna löneregleringen genomföres från och med den 1 november 1951 torde, enligt inom lantbruksstyrelsen gjorda beräkningar, avlöningskostnaderna, inklusive rörligt tillägg med 12 procent, för den av löneregleringen berörda personalen vid här ifrågakarande skolor komma att uppgå till i runt tal 4 098 000 kronor under läsåret 1951/52. Lantbruksstyrelsen har därvid utgått från att undervisningen vid skolorna skall få i huvudsak den omfattning som förutsatts i styrelsens skrivelse den 28 augusti 1950.

Driftkostnader. Under anslagsrubriken Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Driftkostnader har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 1 291 000 kronor. Beträffande de närmare bestämmelserna för statsbidrag och angående fördelningen av anslaget å de olika slagen av skolor torde få hänvisas till statsliggaren s. 771.

I sin förenämnda skrivelse den 28 augusti 1950 hemställer *lantbruksstyrelsen*, att anslaget för budgetåret 1951/52 skall uppföras med 1 352 800 kronor.

Styrelsen räknar med att, förutom lantbruksskolan vid Ultuna, sex lantbruksskolor, 52 lantmannaskolor, 39 lanthushållsskolor och två trädgårdsskolor komma att vara i verksamhet under ifrågakarande budgetår. Dessutom räknar styrelsen, såsom tidigare nämnts, med att den planerade fruktodlingsskolan i Urshult kommer att träda i verksamhet från och med februari 1952.

Rörande kursernas omfattning vid lantmannaskolorna beräknas att enbart vinterkurs eller enbart sommarkurs skall hållas vid 17 lantmannaskolor, vinterkurs och praktisk-teoretisk sommarkurs vid tre skolor, vinterkurs och fortsättningskurs vid 12 skolor, sommarkurs, fortsättningskurs, extra fortsättningskurs och praktikantkurs vid en skola, längre kurs vid en skola, vinterkurs och längre kurs vid en skola, vinterkurs, fortsättningskurs och praktisk-teoretisk sommarkurs vid tre skolor, helårskurs vid två skolor, vinterkurs och helårskurs vid två skolor, vinterkurs, helårskurs och ladugårdsförmanskurs vid en skola, vinterkurs, längre kurs och helårskurs vid en skola, helårskurs och ladugårdsförmanskurs vid en skola, vinterkurs, fortsättningskurs, längre kurs, praktisk-teoretisk sommarkurs, bokföringskurs och ladugårdsförmanskurs vid en skola, vinterkurs, sommarkurs, fortsättningskurs, praktisk-teoretisk sommarkurs, trädgårdsbetonad kurs och ladugårdsförmanskurs vid en skola, vinterkurs, längre kurs och praktisk-teoretisk sommarkurs vid en skola, vinterkurs, fortsättningskurs, längre kurs och praktisk-teoretisk sommarkurs vid en skola, praktisk teoretisk sommarkurs och två maskinskötarkurser vid en skola, helårskurs och trädgårdsbetonad kurs vid en skola ävensom sommarkurs samt jordbruks- och ladugårdskurs vid en skola. Dessutom beräknas att de av de sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering föreslagna maskinskötarkurserna skola hållas vid tio lantmannaskolor.

Beträffande kursernas omfattning vid lanthushållsskolorna under läsåret 1951/52 beräknas komma att anordnas vid nio skolor halvårskurs, vid 15 skolor två halvårskurser m. m., vid tre skolor två halvårskurser och en trädgårdsbetonad kurs m. m., vid tre skolor årskurs, vid åtta skolor årskurs och två halvårskurser samt vid en skola årskurs och halvårskurs m. m.

För lantbruks- och trädgårdsskolornas vidkommande räknar lantbruksstyrelsen slutligen med oförändrat antal kurser och elever.

I anslutning till dessa beräkningar uppskattar lantbruksstyrelsen medelsbehovet för statsbidrag till driftkostnaderna vid de olika slagen av skolor under budgetåret 1951/52 till följande belopp.

	Grundbidrag kronor	Tilläggsbidrag kronor	Summa kronor
Lantbruksskolor	43 800	91 300	135 100
Lantmannaskolor	252 500	418 100	670 600
Lanthushållsskolor	215 800	288 500	504 300
Trädgårdsskolor	20 000	17 700	37 700
Fruktodlingsskola.....	2 300	2 800	5 100
Summa kronor	534 400	818 400	1 352 800

Av de för lantmannaskolorna sålunda beräknade bidragen avses 8 000 respektive 18 000 kronor till grundbidrag och tilläggsbidrag till de förenämnda vid tio lantmannaskolor planerade maskinskötarkurserna.

Hälsovård. Under anslagsrubriken Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Bidrag till arvoden åt skolläkare har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen föreslår i sin skrivelse den 28 augusti 1950, med utgångspunkt från nu gällande bestämmelser angående statsbidrag till hälsovården vid ifrågavarande undervisningsanstalter, att förevarande anslag för nästa budgetår skall upptagas med ett oförändrat belopp av 10 000 kronor.

Jordbrukets yrkesskolor.

Under anslagsrubriken Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till jordbrukets yrkesskolor har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 233 200 kronor. Detta anslag disponeras för utbetalande av bidrag till avlöningar och driftkostnader vid Gälö jordbruksskola, jordbruksgården i Sorsele, Vittjärvgården samt jordbruks- och lanthushållsskolan i Pålkem. Bidragen till avlöningar utgå därvid till täckande av dels hela den kontanta avlöningen till den ordinarie lärarpersonalen, dels hälften av avlöningen till trädgårdsmästare och andra förmän, dels ock kostnaderna för vikarier och speciallärare. Bidragen till driftkostnader utgå för varje skola med ett grundbidrag av 5 400 kronor och ett tilläggsbidrag av 30 kronor per elev och månad.

I sin skrivelse den 28 augusti 1950 hemställer *lantbruksstyrelsen*, att för nästa budgetår ett förslagsanslag av 244 100 kronor skall anvisas för ändamålet. Styrelsen har därvid utgått från de hittills gällande grunderna för lärarpersonalens avlöning. Beloppet överstiger med 10 900 kronor det för innevarande budgetår anvisade anslaget. Fördelningen av detsamma mellan skolorna framgår av följande tabell, i vilken till jämförelse medtagits beviljade bidrag för löpande budgetår.

Skola	Avlöningar		Driftkostnader		Summa	
	beviljat för 1950/51 kronor	beräknat för 1951/52 kronor	beviljat för 1950/51 kronor	beräknat för 1951/52 kronor	beviljat för 1950/51 kronor	beräknat för 1951/52 kronor
Gålö.....	41 744	42 532	26 240	26 240	67 984	68 772
Sorsele.....	41 046	41 380	18 000	18 360	59 046	59 740
Vittjärvsgården....	41 408	43 366	23 400	23 400	64 808	66 766
Pålkem.....	26 062	33 490	15 300	15 300	41 362	48 790
	150 260	160 768	82 940	83 300	233 200	244 068

Av de belopp, som för innevarande budgetår beviljats till avlöningar, ha avsetts vid Gålö 30 788 kronor till den ordinarie lärarpersonalen, 3 000 kronor till vikarier och speciallärare samt 7 956 kronor till trädgårdsmästare m. fl., vid Sorselegården 34 336 kronor till den ordinarie lärarpersonalen, 3 000 kronor till vikarier och speciallärare samt 3 710 kronor till trädgårdsmästare och ladugårdsförman, vid Vittjärvsgården 29 204 kronor till den ordinarie lärarpersonalen, 2 600 kronor till vikarier och speciallärare samt 9 604 kronor till trädgårdsmästare m. fl. samt slutligen vid Pålkem 18 802 kronor till den ordinarie lärarpersonalen, 3 500 kronor till vikarier och speciallärare samt 3 760 kronor till trädgårdsmästare och ladugårdsförman.

Av *lantbruksstyrelsens* skrivelse framgår att den anslagshöjning, som begärts för nästa budgetår, i huvudsak betingas av att statsbidrag med 6 730 kronor äskas till avlöning av en yrkeslärare vid Pålkem. *Lantbruksstyrelsen* anser nämligen, att statsbidrag liksom vid de övriga jordbruksskolorna bör utgå till avlöning av den förman, som för närvarande tjänstgör såsom yrkeslärare vid skolan. För att undervisningen i skogsskötsel vid Vittjärvsgården skall kunna utökas hemställer styrelsen vidare, att det till arvoden åt speciallärare vid ifrågavarande yrkesskola avsedda beloppet skall uppräknas med 500 kronor. Dessutom beräknas till löneökningar på grund av kollektivavtal åt förmanspersonalen vid Vittjärvsgården 350 kronor. I övrigt beror höjningen av anslaget till avlöningar på en ökning av det nu utgående antalet ålderstillägg till lärar- och förmanspersonalen.

Den föreslagna höjningen av driftkostnadsbidraget till Sorselegården betingas av en ökning av antalet elever vid skolan.

E. Departementschefen.

Grunderna för statsbidrag.

Såsom framgått av det förut anförda utgår för närvarande statsbidrag till avlöningskostnaderna för rektorer och ämneslärare vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna med belopp motsvarande de kontanta avlöningsförmånerna till dessa befattningshavare. Dessutom utgår statsbidrag med 75 procent av den kontanta ersättning för bristande bostadsförmån, som tillkommer de befattningshavare, vilka icke av skolorna kunna tillhandahållas fri bostad jämte erforderligt bränsle. Genom den av riksdagen i princip beslutade löneregleringen och enligt de förslag, som chefen för civildepartementet ämnar framlägga denna dag, kommer sagda lärarpersonal att den 1 november 1951 hänföras till vissa lönegrader i anslutning till det statliga lönesystemet. Detta innebär bland annat, att skolornas huvudmän från och med sistnämnda dag icke skola vara skyldiga att antingen tillhandahålla sina befattningshavare fri bostad eller utgiva ersättning härför, samt att hyra skall erläggas för bostad, som upplåtes av huvudmannen.

Dessa ändringar påkalla givetvis en omprövning även av de nu gällande bestämmelserna om statsbidrag till avlöning åt lärarna m. m.

I propositionen nr 235 till 1950 års riksdag anförde föredragande statsrådet, att han utgick från att staten i princip skulle påtaga sig ansvaret för de ytterligare kostnader, som kunde uppkomma genom den i propositionen föreslagna löneregleringen. Detta uttalande lämnades utan erinran av riksdagen och torde följaktligen böra tagas till utgångspunkt vid nyssnämnda omprövning.

Vad angår statsbidraget till avlöningskostnaderna vill jag nämna att det vid en av lantbruksstyrelsen verkställd undersökning visat sig, att ett genomförande av de sakkunnigas förslag i vissa fall skulle medföra förbättringar men i andra fall försämringar för skolorna. Detta beror främst på olikheter i fråga om storleken av de hyresinkomster, som skolorna kunna beräkna att erhålla i fortsättningen. Skillnaderna i förhållande till det nuvarande systemet äro dock i båda fallen relativt begränsade. De bestämmelser i fråga om bidrag till pensioneringskostnader, som jag i det följande kommer att förorda, innebära vidare icke oväsentliga lättnader för samtliga skolor. Med hänsyn till det anförda kan jag biträda lärarlönesak-kunnigas förslag att statsbidrag till avlöningskostnaderna, sedan löneregleringen genomförts, skall utgå med 90 procent av lönekostnaderna för statsbidragsberättigade lärartjänster vid lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolorna. Då trädgårdsskolorna och den planerade truktodlingsskolan hittills jämförts med lantbruksskolorna i statsbidragshänseende, torde de sålunda förordade grunderna för statsbidrag böra gälla även för dessa båda skolformer. Vidare synas samma grunder böra gälla jämväl vid beviljandet av statsbidrag till avlöningskostnaderna vid lanthushållningsseminariet å

Rimforsa. Till förmån för sistnämnda förslag talar enligt min mening det förhållandet, att de nuvarande bestämmelserna om avlöningsförmåner och statsbidrag till dessa i princip överensstämmer med motsvarande, hittills gällande föreskrifter för de lägre lantbruksundervisningsanstalterna. Vad åter angår jordbrukets yrkesskolor avses såsom tidigare nämnts att det hittillsvarande systemet för personalens avlöande fortfarande i princip skall äga tillämpning. Med hänsyn härtill torde jämväl de hittills gällande grunderna för statsbidrag till avlöningskostnaderna vid dessa skolor böra bibehållas oförändrade.

Såsom anförts i det föregående skola huvudmännen för de av löneregleringen berörda undervisningsanstalterna efter dennas ikraftträdande icke vara skyldiga att tillhandahålla befattningshavarna fri bostad. Under sådana förhållanden torde icke heller skäl föreligga för att bibehålla möjligheten för dem att erhålla statsbidrag till uppförande av lärarbostäder. Jag föreslår därför att dylika bidrag icke skola beviljas i fortsättningen. Därest behov av bidrag till uppförande av sådana bostäder skulle uppstå vid jordbrukets yrkesskolor, vid vilka befattningshavarna alltjämt skola tillhandahållas fri bostad, torde frågan få underställas riksdagens prövning i varje särskilt fall. Därest riksdagen icke har något att erinra mot dessa förslag torde jag sedermera få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om erforderliga författningsändringar.

Vad angår frågan om statsbidrag till pensionsavgifter må först nämnas, att de avgifter, som de lägre lantbruksundervisningsanstalterna och trädgårdsskolorna erlade till statens pensionsanstalt omedelbart före ikraftträdandet av det nya reglementet för nämnda anstalt, uppgingo till omkring 40 000 kronor för år, medan befattningshavarna själva hade att erlægga sammanlagt omkring 80 000 kronor för år. Efter den 1 januari 1950 ha de ökat till i runt tal 250 000 kronor, varav dock omkring 80 000 kronor jämlikt en särskild övergångsbestämmelse torde täckas genom avdrag å befattningshavarnas löner. Vid ett genomförande av löneregleringen torde avgifterna enligt en av lantbruksstyrelsen gjord beräkning kunna uppskattas till i runt tal 300 000 kronor. Detta belopp skall dessutom helt gäldas av huvudmännen. Löneregleringen för ifrågavarande lärarpersonal kommer sålunda att i detta hänseende innebära en betydande ökning av huvudmännens utgifter. Jag anser mig under sådana förhållanden och med hänsyn till den principiella ståndpunkt i fråga om fördelningen av kostnaderna för löneregleringen, som angivits i propositionen nr 235/1950, böra föreslå, att statsbidrag skall utgå jämväl till bestridande av de fortlöpande pensionsavgifterna vid såväl de lägre lantbruksundervisningsanstalterna som lant-hushållningsseminariet å Rimforsa. Bidraget torde liksom bidraget till de direkta avlöningskostnaderna böra utgå med 90 procent av avgifterna.

Beträffande frågan om statsbidrag till arvoden åt speciallärare vill jag med hänsyn till den förestående löneregleringen för övrig lärarpersonal och till vad lantbruksstyrelsen anför i ämnet tillstyrka lärarlönesakkunnigas

förslag. Dyligt bidrag torde alltså böra utgå med belopp som lantbruksstyrelsen bestämmer, dock högst 12 kronor för undervisningstimme.

De sakkunnigas förslag rörande utvidgning av skolhälsovården vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna anser jag mig i nuvarande läge icke kunna biträda. Under sådana förhållanden torde statsbidraget till denna verksamhet böra utgå enligt samma grunder som hittills.

Därest riksdagen icke har något att erinra mot vad jag i det föregående föreslagit, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, lantbruksstyrelsen att utfärda de närmare föreskrifter som erfordras för den ifrågavarande bidragsverksamheten.

Utbildningen av fjäderfäskötare m. m.

Vad härefter angår de förslag, som framlagts om åtgärder i syfte att förbättra undervisningen i hönsskötsel, vill jag till en början understryka vikten av att detta ämne tillräckligt beaktas vid utbildningen i lantmanna- och lanthushållsskolorna. De undervisningsstadgar, som nu gälla, ge emellertid, såsom de sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering även själva framhållit, ganska vidsträckta möjligheter att anpassa undervisningen efter lokala förhållanden och speciella behov. De önskemål, som de sakkunniga uttalat och som tillstyrkts i så gott som samtliga avgivna yttranden, kunna således tillgodoses redan inom ramen för nu gällande bestämmelser.

Den framställning, som Stiftelsen Sveriges fjäderfäavelsförenings lantmannaskola gjort, syftar däremot längre. Densamma tar nämligen icke i främsta rummet sikte på att meddela en för jordbrukare i allmänhet lämpad undervisning och utbildning. Den avser i stället inrättande av en särskild fjäderfäskötarskola, vars uppgift främst skulle vara att utbilda personal för egentliga hönserier ävensom instruktörer i fjäderfäskötsel. En dylik skola skulle även enligt min mening vara av värde. Jag anser därför i likhet med stiftelsen det önskvärt, att åtgärder skola vidtagas för att fylla den lucka i utbildningshänseende, som nu otvivelaktigt föreligger på ifrågavarande område. Jag hyser dock vissa betänkligheter mot att nu tillstyrka, att statsbidrag skall utgå till uppförande och drift av den av stiftelsen planerade skolan vid Nykvarn. Dessa mina betänkligheter äro närmast föranledda av det statsfinansiella läget. Såvitt man kan döma av erfarenheterna från de lantmannaskolor, som nu äro under uppförande, måste nämligen kostnaderna för den planerade fjäderfäskötarskolan väntas komma att avsevärt överstiga det belopp, som stiftelsen beräknat. Jag vill vidare erinra om att, på sätt framgår av vad jag i årets statsverksproposition anfört vid behandlingen av frågan om bidrag till byggnadsarbeten vid lägre lantbruksundervisningsanstalter, ett mycket stort antal byggnadsföretag äro planerade — i åtskilliga fall sedan flera år tillbaka — men ännu icke kunnat igångsättas. Även om vederbörlig hänsyn toges till den betydelse nu ifrågavarande skola skulle kunna få, synes det icke rimligt att den skulle ges företräde

framför alla dessa byggnadsföretag. Man måste därför enligt min uppfattning räkna med att det under alla förhållanden skulle dröja avsevärd tid, innan erforderligt statsanslag skulle kunna ställas till förfogande. Det torde vidare vara uppenbart, att ur kostnadssynpunkt åtskilligt skulle kunna vinnas, om den av stiftelsen planerade utbildningen kunde anknytas till någon eller några av de redan befintliga skolorna. Om så kan ske, torde för övrigt utbildningen kunna igångsättas avsevärt snabbare än vad som eljest skulle bli möjligt. Jag anser därför, att möjligheterna att lösa frågan på det sätt, som sist nämnts, böra ytterligare undersökas. Det torde få ankomma på lantbruksstyrelsen att företaga en sådan undersökning i samråd med berörda organisationer. I avbidan på resultatet av densamma anser jag mig icke nu kunna tillstyrka stiftelsens framställning.

Lanthushållningsseminariet å Rimforsa.

Därest den inledningsvis omnämnda löneregleringen för lärarpersonalen vid seminariet genomföres från och med den 1 juli i år, torde medelsbehovet till avlöningar till nämnda personal — med utgångspunkt från det nuvarande antalet ämneslärarinnor — under budgetåret 1951/52 komma att uppgå till i runt tal 85 000 kronor. Med hänsyn till vad jag i det föregående anfört i statsbidragsfrågan torde sålunda såsom bidrag till sagda avlöningar under nästa budgetår böra anvisas ett belopp av 76 500 kronor. Med hänsyn till de nya grunderna för lärarpersonalens avlöande synes anledning icke föreligga att såsom hittills under anslaget beräkna något särskilt belopp för vikariatsersättningar. Däremot torde för statsbidrag till pensionsavgifter böra beräknas ett belopp av i runt tal 6 000 kronor. I anslutning till den föreslagna höjningen av bidragen till speciallärararvoden vid lantbruksundervisningsanstalterna synes vidare beloppet till ersättning åt speciallärare böra böjas till 3 500 kronor. Vad slutligen angår seminariets driftkostnader förordar jag att bidrag till dessa skall utgå enligt samma grunder som hittills och att för ändamålet skall beräknas ett oförändrat belopp av 23 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda anfört torde till understöd åt lanthushållningsseminariet å Rimforsa för budgetåret 1951/52 böra anvisas ett förslagsanslag av $(76\,500 + 6\,000 + 3\,500 + 23\,000 =)$ i runt tal 109 000 kronor. Beloppet överstiger med 14 700 kronor motsvarande medelsanvisning för innevarande budgetår.

Lantbruksskolan vid Ultuna.

Den lönereglering, för vilken redogjorts i det föregående, avser endast lärarpersonalen vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter. Den av staten inrättade lantbruksskolan vid Ultuna beröres sålunda icke av densamma. Lärarpersonalen vid sistnämnda skola har hittills åtnjutit löneförmåner motsvarande dem vilka tillkommit personalen vid de statsunderstödda lantbruksundervisningsanstalterna. Detta bör enligt min mening vara fallet jäm-

väl i fortsättningen. Jag föreslår därför att föreståndaren och förste läraren vid lantbruksskolan vid Ultuna, vilka hittills i lönehänseende varit jämställda med rektor respektive ordinarie ämneslärare vid statsunderstödd lantbruksskola, från och med nästa budgetår skola placeras i lönegrad Ca 31 respektive Ca 26 enligt statens allmänna avlöningsreglemente. Kungl. Maj:t torde böra inhämta riksdagens bemyndigande att fastställa personalförteckning för lantbruksskolan i enlighet härmed. Förslaget om anvisande av medel till avlönande av en yrkeslärare kan jag icke biträda. Däremot finner jag det befogat att tjänsten som andre lärare — vars innehavare hittills i lönehänseende varit jämställd med extra ordinarie ämneslärare vid lantmannaskola med 125-dagarskurs — i överensstämmelse med vad som gäller för övriga lantbruksskolor skall erhålla karaktären av helårstjänst. Jag föreslår därför, att medel för nästa budgetår skola anvisas för avlönande av — förutom föreståndaren och den ordinarie ämnesläraren — en icke-ordinarie ämneslärare. Denne bör därvid med tillämpning av bestämmelserna i statens allmänna avlöningsreglemente tillerkännas löneförmåner motsvarande dem som skola tillkomma dylik lärare vid de statsunderstödda lantbruksskolorna. Vid bifall till detta förslag torde det i staten för innevarande år upptagna beloppet å 2 000 kronor till extra arbetskraft kunna bortfalla.

Vad angår medelsanvisningen till lantbruksskolan vid Ultuna för nästa budgetår vill jag vidare med hänsyn till förslaget om inplacering av lärarpersonalen å löneplan förorda att det anslag, som hittills anvisats för ändamålet, skall uppdelas i ett avlönings- och ett omkostnadsanslag. Under förstnämnda anslag synes böra anvisas ett belopp å 25 000 kronor till avlöningar till ordinarie tjänstemän. Vidare torde liksom för innevarande budgetår böra anvisas 3 150 kronor till timlärar- och extraläraryrvoden, 16 800 kronor till arbetsersättning åt 14 lantbrukselever samt 500 kronor till lantbruksskolans andel i befallningsmannens lön. Medel till samtliga sistnämnda ändamål ävensom ett till 8 000 kronor beräknat belopp till avlöningskostnaderna för andre läraren torde böra anvisas under en post till avlöningar till icke-ordinarie personal. Till rörligt tillägg slutligen torde böra beräknas ett belopp av 4 000 kronor. Under rubriken Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna: Avlöningar bör alltså för budgetåret 1951/52 anvisas ett förslagsanslag av $(25\ 000 + 28\ 500 + 4\ 000 =)$ i runt tal 57 500 kronor.

Under omkostnadsanslaget torde i anslutning till den föreslagna löneregleringen böra upptagas en post till sjukvård m. m. å förslagsvis 100 kronor. Till reseersättningar, expenser och övriga utgifter torde böra upptagas samma belopp som för innevarande budgetår eller respektive 400, 10 300 och 46 000 kronor. De särskilda uppbördsmedlen torde i enlighet med högskolestyrelsens framställning böra beräknas till ett oförändrat belopp av 48 000 kronor. Under rubriken Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna: Omkostnader bör sålunda för nästa budgetår anvisas ett förslagsanslag av $(100 + 400 + 10\ 300 + 46\ 000 - 48\ 000 =)$ 8 800 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa stat för användningen av sistberörda anslag.

De lägre lantbruksundervisningsanstalterna.

Den i det föregående berörda löneregleringen kommer att medföra en väsentlig ökning av avlöningskostnaderna för rektorer och ämneslärare vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna. Mot lantbruksstyrelsens beräkningar i detta hänseende har jag i princip icke något att erinra. Då det emellertid icke synes sannolikt, att den planerade fruktodlingsskolan kan träda i verksamhet redan under nästa budgetår, anser jag dock, att det av styrelsen beräknade beloppet till avlöningar åt förenämnda befattningshavare kan minskas med omkring 19 000 kronor till 4 079 000 kronor. Med utgångspunkt från att statsbidrag skall utgå med 90 procent av ifrågavarande kostnader torde sålunda under avlöningsanslaget för de lägre lantbruksundervisningsanstalterna för ändamålet böra anvisas ett belopp av i runt tal 3 671 000 kronor. Med hänsyn till utformningen av det lönesystem, som skall gälla i fortsättningen, torde det icke vara erforderligt att under anslaget särskilt beräkna medelsbehovet för vikariats- och sjukvårdsersättningar åt ifrågavarande lärarpersonal.

Lantbruksstyrelsen har vidare i sina anslagsäskanden föreslagit, att ett belopp av 200 200 kronor skall anvisas till bidrag till arvoden till speciallärare. Beräkningen synes i och för sig kunna godtagas. Då jag nyss förordat, att maximibidraget skall höjas till 12 kronor för undervisningstimme torde emellertid beloppet böra höjas till 240 000 kronor. Till bidrag till pensionsavgifterna torde med utgångspunkt från vad jag därom anfört i det föregående böra beräknas ett belopp av i runt tal 270 000 kronor.

Vad angår det av lantbruksstyrelsen äskade beloppet till maskinskötarkurser torde jag få erinra om att denna fråga delvis behandlats redan i årets statsverksproposition (IX ht p. 44, s. 82). I samband med beräkningen av anslag till särskilda utbildningskurser inom jordbrukets område framhöll jag då, att jag icke hade något att erinra mot att dylika kurser anordnades i enlighet med det förslag, som de sakkunniga för yrkesutbildning inom jordbruk och skogshantering framlagt, samt att medel till kurserna syntes böra anvisas under avlönings- och driftkostnadsanslagen till de lägre lantbruksundervisningsanstalterna. Lantbruksstyrelsens förslag innebär att maskinskötarkurser skola anordnas vid tio lantmannaskolor samt att till bidrag till avlöningskostnaderna för dessa kurser skall beräknas ett belopp av 42 000 kronor. Enligt min mening torde emellertid dylika kurser i nuvarande läge böra anordnas vid endast fem lantmannaskolor. Med hänsyn härtill torde det av lantbruksstyrelsen för ändamålet beräknade beloppet kunna nedsättas till 21 000 kronor, vilket senare belopp emellertid i anslutning till förslaget om höjda speciallärararvoden torde böra höjas till 25 200 kronor. Mot de av lantbruksstyrelsen beräknade beloppen till kostnader för trädgårdslärlingskurser vid lantmannaskolor, folkhögskolor m. fl. skolor och för korrespondenskurser för trädgårdslärlingar har jag i

princip icke något att invända. Ifrågavarande belopp torde emellertid med hänsyn till sistberörda förslag böra höjas till 7 200 respektive 5 600 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit torde till bidrag till avlöningskostnaderna vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna för nästa budgetår böra anvisas ett förslagsanslag av (3 671 000 + 240 000 + 270 000 + 25 200 + 7 200 + 5 600 =) i runt tal 4 220 000 kronor. Detta belopp överstiger med 1 208 000 kronor det anslag, som för innevarande budgetår anvisats till samma ändamål.

De av mig förordade ändringarna i grunderna för statsbidrag till de lägre lantbruksundervisningsanstalterna beröra icke bidragen till skolornas driftkostnader. Jag anser mig kunna biträda lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet till bidrag till dessa kostnader. Med hänsyn till vad jag i det föregående anfört angående den planerade fruktodlingsskolan samt rörande antalet maskinskötarkurser synes emellertid det av styrelsen äskade beloppet, 1 352 800 kronor, kunna minskas med sammanlagt omkring 18 000 kronor till i runt tal 1 335 000 kronor. Sistnämnda belopp överstiger med 44 000 kronor motsvarande anslagsanvisning för innevarande budgetår.

Slutligen torde, med utgångspunkt från vad jag i det föregående anfört angående hälsovården vid här ifrågavarande skolor, för detta ändamål böra beräknas samma belopp som det, vilket anvisats för innevarande budgetår. Till bidrag till skolläkare bör sålunda för nästa budgetår anvisas ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

Jordbrukets yrkesskolor.

Såsom framgått av det föregående anser chefen för civildepartementet, att en löneförbättring för befattningshavarna vid jordbrukets yrkesskolor bör möjliggöras genom ökade statsbidrag till skolorna. Därvid förutsättes att förbättringens storlek skall efter närmare prövning bestämmas av Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill anser jag mig böra föreslå, att till bidrag till avlöningskostnaderna för ifrågavarande personal skall för nästa budgetår beräknas ett med förslagsvis 22 000 kronor förhöjt belopp.

I det föregående har jag föreslagit, att statsbidraget till speciallärararvoden vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna skall höjas från högst 10 till högst 12 kronor för undervisningstimme. Motsvarande höjning bör enligt min mening ske även av statsbidraget till speciallärararvoden vid jordbrukets yrkesskolor. Härför bör anslaget uppräknas med i runt tal 1 350 kronor. Jag har icke heller något emot att anslaget, såsom lantbruksstyrelsen föreslagit, höjes med 350 respektive 300 kronor på grund av höjda kollektivavtalslöner vid Vittjärvsgården och ökade driftkostnader vid Sorselegården. Däremot anser jag mig i nuvarande läge icke kunna föreslå, att medel skola anvisas till en yrkeslärare vid jordbruksskolan i Pålkem och till utökning av undervisningen i skogsskötsel vid Vittjärvsgården.

Vid bifall till vad jag sålunda anfört bör till bidrag till jordbrukets yrkeskolor för budgetåret 1951/52 anvisas ett förslagsanslag av (233 200 + 22 000 + 1 350 + 350 + 300 =) i runt tal 257 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid efter förslag av lantbruksstyrelsen meddela närmare bestämmelser rörande dispositionen av anslaget.

F. Departementschefens hemställan.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) medgiva att statsbidrag till avlöningar och pensionsavgifter vid lanthushållningsseminariet å Rimforsa och vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna må utgå i enlighet med de av mig i det föregående förordade grunderna;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för lantbruksskolan vid Ultuna i enlighet med vad jag i det föregående förordat;

3) godkänna följande avlöningsstat för lantbruksskolan vid Ultuna att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	25 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	28 500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	4 000

Summa kronor 57 500;

4) å riksstaten för budgetåret 1951/52 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Understöd åt lanthushållningsseminariet å Rimforsa* ett förslagsanslag av 109 000 kronor,

b) till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 57 500 kronor,

c) till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Lantbruksskolan vid Ultuna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 8 800 kronor,

d) till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Avlöningar* ett förslagsanslag av 4 220 000 kronor,

e) till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Driftkostnader* ett förslagsanslag av 1 335 000 kronor,

f) till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Bidrag till arvoden åt skolläkare* ett förslagsanslag av 10 000 kronor, samt

g) till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till jordbrukets yrkesskolor* ett förslagsanslag av 257 000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Eklund.